

Členenie slovnej zásoby

Základnou lexikálnou jednotkou jazyka je slovo, súbor všetkých slov v danom jazyku sa nazýva slovná zásoba. Do slovenského jazyka neustále pribúdajú nové slová, iné slová naopak zanikajú. Slovná zásoba slovenského jazyka sa delí z viacerých hľadísk

A) Z hľadiska významu sa delí na:

1. **Jednovýznamové slová:** sú to slová, ktoré majú len jeden význam, tá osoba, vec, jav sa využíva iba na jeden účel.

Príklad jednovýznamových slov: čítať, písať, počítať, žart, vodovod, inštalatér

2. **Viacvýznamové slová:** sú to slová, ktoré majú viacero významov, tá osoba, vec, jav sa využíva na viacero účelov

Príklad viacvýznamových slov:

- Hlava môže byť ako časť ľudského tela, ale hlava môže byť osoba, ktorá stojí na čele nejakej inštitúcie napríklad hlava štátu- prezidentka
- Rak môže byť zviera, ale rak môže byť znamenie v horoskope.
- Otec môže byť člen rodiny, ale kresťania Otcom nazývajú Boha.
- Jazyk môže byť organ, ktorý má v ústach, ale jazyk môže byť dorozumievací prostriedok určitej skupiny ľudí napríklad slovenský, český, anglický jazyk
- List môže byť čas stromu, ale list môže byť papier, na ktorý píšeme napríklad blahoželanie, žiadosť, sťažnosť

3. **Plnovýznamové slová:** sú to slová, ktoré majú vôbec nejaký význam. Označujeme ich ako plnovýznamové slovné druhy

Príklad plnovýznamových slov: učiteľka, pekný, ja, štyri, čítať, ráno

4. **Neplnovýznamové slová-** sú to slová, ktoré nemajú nejaký význam. Označujeme ich ako neplnovýznamové slovné druhy

Príklady neplnovýznamových slov: do, že, a, a preto, a tak, au

B) Z hľadiska štýlovej príslušnosti sa delia na:

1. **Hovorové slová-** sú to slová, ktoré sa používajú v neformálnom styku

Príklady hovorových slov: panelák, prevodovka, diplomovka, havárka, dneska, slnce, chlapček, dievčisko

2. **Odborné slová-** sú to slová, ktoré sa používajú v odborných kruhoch.

Príklady odborných slov inflácia, recesia, substitúcia, korózia, erupcia, emisia, aglomerát, analýza, dialýza, syntéza

3. **Knižné slová-** sú to slová, ktoré používajú básnici alebo spisovatelia pri písaní svojich kníh.

Príklady knižných slov: luna, vesna, zornička, kradmo, tys´

4. **Administratívizmy-** sú to slová, ktoré sa používajú v úradnom styku

Príklady administratívizmov : penále, skonto, rabat, zmenka, zľava, storno

5. **Publicizmy-** sú to, ktoré sa používajú pri žurnalistike napríklad v rozhlase, tlači, televízii, novinách

Príklady publicizmov remitenda, editorial

c) z hľadiska spisovnosti

1. **Spisovné slová-** sú to slová, ktoré sa používajú vo verejnom styku

2. **Nespisovné slová-** sú to slová, ktoré sa používajú vo súkromnom styku

3. **Slangové slová-** sú to nespisovné slová, ktoré používa hlavne mladšia generácia

Príklady slangových slov: bifloš, kamoš, učka, slanina, matika, profák

4. **Nárečové slová-** sú to nespisovné slová, ktoré používa hlavne staršia generácia

Príklady nárečových slov: zemaky, krumple, švabka, dzedina, hutoriť, furt,

5. **Profesionalizmy-** sú to spisovné slová, ktoré používa určitá profesia ľudí.

Príklady profesionalizmov: inventúra, bločik, triedna kniha, sekvencia, vizuál, dolomit

D) Z hľadiska citového zafarbenia sa delia na:

1. **Bez citového zafarbenia:** sú to slová, pri ktorých nie je vyjadrený ani kladný ani záporný cit,

Príklady slov bez citového zafarbenia: kniha, zošit, písmeno, pokrok, dievča, chlapec

2. S citovým zafarbením: sú to slová, pri ktorých je vyjadrený záporný alebo kladný cit

Medzi slová s kladným citovým zafarbením patria :

- **Detské slová-** sú to slová, ktoré používajú deti

Príklad detských slov: havko- pes, papať- jesť, jabko- jablko, žiža, macko

- **Eufemizmy:** sú to slová, ktoré sú zjemňujúce

Príklad eufemizmov: vydýchol naposledy, odišiel na večnosť

- **Zdrobneniny:** patria sem knižka, chlapček, dievčatko, vodička, polievočka, očko, uško, prštek, čísielko, psík

Medzi slová so záporným citovým zafarbením patria

- **Hrubé slová:** žrať, srať, rit

- **Vulgarizmy**

- **Pohoršujúce slová:** chlapčisko, dievčisk, drichmať, tárať

E)Z hľadiska dobového výskytu delíme slová na:

1. Nové slová (neologizmy)- sú to slová, ktoré vznikli na pomenovanie nových osôb, vecí, javov

Príklady neologizmov: počítač, notebook, diaľnica, platobná karta, robot, logo, Róm

2. Zastarané slová- sú to pomenovania osôb, javov, vecí, ktoré úplne zanikli alebo sú to pomenovania osôb, javov, vecí, ktoré boli nahradené iným slovom. Podľa toho delíme zastarané slová na:

- **Archaizmy-** sú to pomenovania osôb, vecí, javov, ktoré boli nahradené iným slovom (pomenovaním)

Príklady archaizmov: bukréta- kytica, silospyt- fyzika, merba- výtvarná výchova, mrazivo- zmrzlina, počty- matematika

- **Historizmy-** sú to pomenovania osôb, vecí, javov, ktorých pomenovania úplne zanikli, lebo stratili svoje opodstatnenie

Príklady historizmov: dereš, šesták, richtár, zeman, dvoran

F) Z hľadiska pôvodu delíme slová na:

1. Domáce slová- sú to slová , ktoré sa pôvodne objavovali v slovenskom jazyku

Príklady domácich slov: chlieb, kúpeľňa, stolička

2. Internacionalizmy: sú slova, ktoré sú podobné v iných jazykoch

Príklady internacionalizmov: extrém, emócia, distribúcia

3. Zdomácnené slová: sú to slová, ktoré nadobudli slovenskú podobu

Príklady zdomácnených slov: bufet, kilogram, kravata, nóbl

4. Nezdomácnené slová: sú to slová, ktoré nenadobudli slovenskú podobu

Príklady nezdomácnených slov: rezervé, defilé, menu